

1. Euskadiko Adikzioen VIII. Planaren aurkezpena

1.1. Sarrera

Adikzioak arazo konplexua dira, milioika bizitza galtzea eragiten dute urtero, eta sufrimendu handia eragiten diete adikzioaren bat pairatzen duten pertsoneri, familiei, komunitateari eta biztanleria osoari.

Historian zehar, substantzia psikoaktiboaren kontsumoa hainbat helburutarako erabili izan da, gizarte-aldaketan arabera, eta horrek portaera-eredu desberdinak ekarri ditu. Adikziozko jokabideei dagokienez, aldaketa paradigmaticoetako bat XX. mendearan amaieran gertatu zen; izan ere, adikzio-mota berri bat sortu zen, substantziarik gabeko adikzioa. Mendekotasun horiek eguneroko jokabideekin lotuta daude, eta eragin larria izan dezakete pertsonen eta haien ingurunearen ongizatean.

Adikzioen arloko ikerketa zientifikoak asko egin du aurrera azken hamarkadetan, eta haien azpian dauden mekanismoen eta faktoreen aukera zabala ulertzen lagundu du. Azterlanei esker, adikzioen arloan plan integral bat garatzeko jarduketarik egokienak identifikatu ahal izan dira. Horrela, jakin badakigu prebentziozko esku-hartzeen eraginkortasuna aldatu egiten dela eremuen, bizitzako ibilbidearen, gizarte-taldearen eta abordatze-motaren arabera. Era berean, ikerketa-ildo egonkorrak garatu dira, substantzia adiktiboaren kontsumoaren ondoriozko edo jokabidezko adikzioen nahasmenduen tratamendua hobetzeko aukera eman dutenak, bai eta populazio espezifikotarako sarbide egokitua hobetzeko azterlanak ere.

Euskadiko adikzioen bilakaeraren, egoeraren eta determinatzaileen azterketa eta jarduketan eraginkortasunari buruz eskura dagoen ezagutza zientifikoa oinarri hartuta, Adikzioen VIII. Planak 2023-2027 aldian Euskadin gauzatu beharreko lehenetsutako programa, jarduketa eta esku-hartze multzoa jasotzen du.

1.2. Planaren testuingurua

Euskadiko Adikzioen Plana euskal administrazio publikoaren estrategiak eta jarduketak planifikatzeko, antolatze eta koordinatzeko tresna da, adikzioaren prebentzioaren arloan eta haiek eragindako kaltea murriztearen arloan, eta adikzioei eta droga-mendekotasunei arreta integrala emateko ereduaren barruan. Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legean jasotako aginduari erantzuten dio, eta, horrez gain, plana egiteko orduan, kontuan hartu dira Legeak aurreikusitako partaidetza- eta koordinazio-organismoek egindako proposamenak eta adikzioen arloan jarduten duten beste kontsulta-organo batzuen eta erakundearen ekarpenak.

Adikzioen VIII. Plana Eusko Jaurlaritzako Osasun Sailaren 2021-2024 Esparru Estrategikoaren helburuetako bat da. Sailak Legegintzaldi honetarako dituen oinarri estrategikoak zehazten ditu, eta Euskadiko 2030 Osasun Planari lotuta dago. Azken hori osasun-sistema planifikatzeko eta programatzeko tresna gorena da, eta, beraz, osasun-politikaren helburu orokorrak eta planaren indarraldian izan beharreko lehentasunak definitzen ditu.

VIII. Planak Euskadik adikzioei eta droga-mendekotasunei aurre egiteko duela lau hamarkada hasitako ibilbidearekin jarraitzen du. Urte hauetan zehar, Eusko Jaurlaritzak, Foru-Aldundiek eta Toki-Erakundeek, beste instituzio, entitate eta erakunde batzuekin koordinatuta, adikzioen arloko plangintza eta araudia garatu dute; gainera, Euskal Autonomia Erkidegoko (EAE) droga-mendekotasunen edo adikzioen zazpi plan garatu dituzte, bai eta toki- eta foru-mailako plan ugari ere.

Adikzioen eta Droga Mendekotasunen gaineko Arreta Integralari buruzko apirilaren 7ko 1/2016 Legea VIII. Plan honen funtsezko araua da, eta adikzioen arloko laguntza integralean gauzatu beharreko neurriak eta ekintzak arautzen ditu, arlo hauetan: osasunaren sustapena, prebentzioa, eskaintzaren murrizketa, laguntza, gizarteratzea, prestakuntza eta ikerketa, eta erakundeen antolaketa Euskadiko adikzioen esparruan.

Osasun publikoaren ikuspegitik, eta izaera integralarekin eta diziplina anitzekoarekin, lege hori tresna baliotsua da euskal gizartearen osasunaren zaintza hobetzeko, adingabeena eta talde ahulenena batez ere, eta, norbanakoaren askatasunetik abiatuta, gizarte osasungarriagoa lortzea du helburu, denok irabazle izango garen gizartea, alegia.

1/2016 Legeaz gain, Adikzioen Plan hau **Osasun Antolamenduaren Legean** oinarritzen da. Lege hori oinarritzeko tresna da arlo arauemailean, ez bakarrik asistentziari dagokionez, baita, batez ere, osasunaren sustapenean eta prebentzian ere.

Bestalde, Adikzioen VIII. Plana bat dator Euskadiko **osasun-sistema planifikatzeko eta programatzeko beste tresna batzuekin**, hauekin batez ere:

- Osasun Mentaleko Estrategia, Euskadiko Osasun Mentaleko Aholku Batzordea buru dela. Estrategia horren bidez, pandemiaren ostean herritarrek arlo horretan dituzten beharrei erantzuteko jarduketak bideratzen dira.
- Arreta Soziosanitarioko Euskal Kontseiluak ezarritakoa oinarri hartuta, XII. legegintzaldirako arreta soziosanitarioan jarduteko esparru estrategikoa planteatzen duen Euskadiko Arreta Soziosanitarioko 2021-2024 Estrategia.

Gainera, adikzioen esparruan inplikaturako erakundeen eta eragileen aniztasuna eta heterogeneotasuna kontuan hartuta, Plana horiekin guztiarekin koordinatu behar da, eta kontuan hartu behar dira autonomia-erkidego, lurralde eta toki mailako araudiak, programak eta planak, haien ekintzazko ardatzen artean adikzioak eta haien faktore erabakigarriak modu nuklearrean edo zeharka agertzen baitira (osasuna, segurtasuna, justizia, gizarteratzea, gazteria, hirigintza, enplegua).

Azkenik, Plana bat dator Europar Batasuneko, Osasunaren Mundu Erakundeko eta Nazio Batuen 2030 Agendako plan estrategikoen eta ekintza-planen helburuekin, tabakoari, alkoholari, substantzia psikoaktiboei eta beste adikzio batzuei dagokienez. Plan horien arabera, osasuna lehentasunen artean dago, eta helburuak betetzeko ikuspegi integratua planteatzen du zeharkako elementuen inguruan, ekitatearen eta gizarteratzearen inguruan, besteak beste.

A1 eta A2 eranskinetan xehetasun handiagoz jasotzen dira plan honen esparru instituzionala eta arauemailea osatzen duten lege, estrategia, plan eta ekimenen multzoa, bai eta horiekin erlazionatutako eragile nagusiak ere.

1.3. Planaren irismena

Kontsumoei, adikzioei edo jokabideei dagokienez, VIII. Planak substantzien kontsumoak eta adikzioak ez ezik, substantziarik gabeko edo jokabidezko adikzioak ere hartzen ditu kontuan.

- Substantziadun adikzioen artean, gizartean tolerantzia handia duten batzuk sartzen dira, hala nola alkohola, cannabisaren deribatuak eta antsiolitikoak, bai eta tabakoa eta harekin erlazionatutako produktuak ere (zigarreta elektronikokoak, IQOS-errekuntza baxuko zigarretak). Legez kanpoko beste substantzia psikoaktibo batzuk ere hartzen dira kontuan, heroina, kokaina eta cracka, deribatu anfetaminikoak, haluzinogenoak (LSD eta onddoak), MDMA (estasia), katinonak eta arnasteko substantzia lurrunkorrrak, besteak beste.
- Substantziarik gabeko adikzioen artean, askotariko giza jardueri lotutako mendekotasun-nahasmenduak sartzen dira, itxuraz kaltegabeak diren arren, adikzio bihur daitezkeenak eta eragindako pertsonen eguneroko bizitzan eragin larria izan dezaketenak. Substantziarik gabeko adikzioa dutenek ezin diote portaera behin eta berriro errepikatzeari utzi. Adikzio horien artean daude joko patologikoa, sare sozialen eta bideojokoen gehiegizko erabilera eta beste nahasmendu konpulsibo batzuk.

BIZTANLERIA HARTZAILEAREN ikuspegitik, Planak, alde batetik, Euskadiko biztanle guztientzako esku-hartzeak planteatzen ditu, eta, bestetik, adikzioen aurrean kalteberatasun handiagoa edo baliabideak eskuratzeko zailtasun handiagoa duten gizarte-taldeen beharretara egokitutako ekintzak. Talde horietakoak dira nahasmendu mentala duten pertsonak, ekonomiaren ikuspegitik behartsuak direnak, etorkinak, genero-arrazoiengatik estigma sozial handiagoa dutenak eta desgaitasuna dutenak.

KONTSUMO-MAILEN ikuspegitik, VIII. Planak adikzio-arazorik gabeko herritarren artean osasuna sustatzeko eta kontsumoak eta jokabideak prebenitzeko tresna izan nahi du, bai eta prebentziorako eta dagoeneko adikzioak dituztenei tratamendua emateko eta laguntzeko tresna ere.